

Philipus Parsons

‘Atalanta’

Fabula
(1612)

Jan-Wilhelm Beck
Institut für Klassische Philologie
Lehrstuhl Lateinische Philologie
Universität Regensburg
Universitätsstraße 31
93040 Regensburg
Dezember 2006

Interlocutores

Venus	
Cupido	
Schoeneus	Rex
Atalanta	
Narcissus	
Amphialus	Proci
Hippomenes	
Doris	
Sylvania	Nymphae
Menalcas	
Corydon	Pastores
Sylvanus	
Phoebe	Pueri Arcades
Davus	Assecla Hippomenes
Anteambulones duo	

Scena Arcadia

Prologus

Quid hic paremus, proloqui non est opus:
Atalanta cui non cognita? en, scripta emicat.
Tantum leones nolumus; monstra effera
Et iam sopita urgere vix tutum reor.
Meta est laboris finis; et oberrat scopo, 5
Siquis aliquando pergere ulterius velit.

Actus primus Scena prima

<Inged.> *Venus, Cupido.*

Ven. Cupido fili, quam diu sperni meum
Patere numen? et superbifica manu
De me triumphos agere mortales sines?
O tibi, supremum qui uris indomita Iovem 10
Face, siqua cura est numinis matris, cape
Celeres sagittas atque de summo aethere
Iaculare amores; ignibus torre novis
Mortale genus, ut sentiat tellus, Deos
Negligere quid sit.

Cup. vetera iam querimur mala, 15
Nova monstra surgunt; me quoque infantem vocant
Puerumque coecum, sed suo magno malo
Nimis oculatum intelligent, nimium senem,
Patienter ista si modo ad tempus feras.

Ven. Facile ista paterer, maius at vexat malum: 20
Arcadia dives, saepe muneribus meis
Tuisque adaucta, nunc fugit amoris Deam,
Blandas severae Palladi fundens preces.

Cup. An ista credat ulla posteritas mala?
An ulla taceat?

Ven. imo adhuc gravius premor: 25
Etiam Atalanta pulchra, deliciae patris
Venerique chara, templa fastidit mea.
Nam de marito Delphicum supplex Deum
Ambit, relictis candidae Veneris sacris.

	Ingrata virgo, quaeris a Phoebos virum?	30
	Diuque quaeras, sed tibi arbitrio meo	
	Dabitur maritus: tela tu, fili, para.	
Cup.	Vt simul ametur atque amet, faciam cito.	
Ven.	Quin perge, nate, vendica nomen tuum	
	Numenque nostrum ab impiis hominum probris.	35
	<i>Exeunt.</i>	

Scena secunda

Atalanta sola cum oraculo in charta scripto.

Atal.	'Coniuge', dixit,	
	'Nil opus est, Atalanta, tibi: fuge coniugis usum;	
	Nec tamen effugies teque ipsa viva carebis.'	
	Quid vult Apollo? quid sibi hae voces volunt?	
	'Coniuge', dixit,	40
	'Nil opus est, Atalanta, tibi?'	
	Non opus amictu hoc, non opus famulis, thoris	
	Regumque dapibus; multa mortales decent,	
	Et saepe cupiunt multa, queis non est opus.	
	Sed pergo; quid me proximo admonuit loco?	45
	'fuge coniugis usum;	
	Nec tamen effugies.'	
	Quam verba sunt haec dissona et pugnancia?	
	Vult fugere, non effugere; quorsum ergo iubes	
	Vanos labores suscipere? vel cur virum	50
	Ego virgo fugiam? sorte quam dura premor?	
	'teque ipsa viva carebis.'	
	Tamen caremus, quod deest vel quod manus	
	Violenta rapuit. cuncta mors aufert, scio;	
	Sed nos amicis vita, nos nobis dedit.	55
	Quam vana, quam perplexa, quam dubia omina?	
	Aut nulla sunt, quae Phoebus obscurus refert,	
	Aut stupidum, iners et futile ingenium meum.	
	Sed enim quid haeres, anime? iamdudum sua	
	Satis diserte oracula explicuit Deus:	60
	Spernenda tibi coniugia, taedarum graves	
	Aversa curas, colito virgineum decus.	
	Hoc mandat, huic parere mandato decet.	

Scena tertia*Inged. ad Atalantam Doris et Sylvania.*

- Dor. Sylvania, adsis subito.
 Syl. cur Doris vocat?
 Dor. Cernis Atalantam? quidnam in his sylvis agit? 65
 Syl. O Phoebi ab aris rediit, ubi placuit Dei
 Responsa petere de maritali thoro.
 Dor. Placide alloquamur.
 Syl. sit nisi molestum tibi,
 Congratulamur fausta coniugii omina.
 Dor. Celebrem maritum Apollo concessit, scio; 70
 Et te beatam prole numerosa fore
 Promisit, et nunc ista meditaris bona.
 Syl. Forsan revolvis pectore amplexus viri
 Aut de obstetrice cogitas, de filii
 Nomine futuro. mitte nunc ista, obsecro; 75
 Nam tempus istis dabitur, et dabitur locus.
 Atal. Nec haec nec illa cogito, mihi credite;
 Tantum statutum est me choro vestro addere
 Sylvisque amores pellere et amoris iocos.
 Quae ratio sit, rogare nolite amplius; 80
 Sine ratione nil agi vobis satis.
 Dor. Satis est superque. nostra quod fias, placet.

Exeunt.

Actus secundus

Scena prima

Inged. Schoeneus, Narcissus, Amphialus et Anteambulo.

- Nar. Tandem expetita affulsit optatis dies
Adestque destinata responso tuo,
Excelse princeps; statue iam curis modum. 85
Spectata satis est nostra iam pridem fides.
- Amph. Magisque nostra. potius Amphialum pater
Generum salutet: nostra quoque, Rex inclyte,
Non minima merita; merita quae nosces magis,
Paterna modo promissa confirmes mihi. 90
- Schoe. Non is mihi animus, regii iuvenes, fuit,
Vt detinere vos per ambages velim.
Sed magna cum geruntur, alicuius Dei
Rogare et expectare responsum decet;
Et Delphicum hodie nata consuluit Deum. 95
Quod non redierit, miror; at quando redit,
Placita scietis Divo et Atalantae simul.
- Nar. Et ecce, tandem Diva cum nymphis adest.

Scena secunda

Inged. Atalanta cum Doride et Sylvania.

- Schoe. Diu expetita, grata sed tandem venis,
Atalanta chara. fare, quid superi volunt? 100
- Atal. Non fata facile intelligit quisquam sua,
Scrutanda nec sunt consilia Divum abdita.
Tamen aliquid est, quod Delphicus Apollo docet
Quodque tibi soli - sic enim monuit Deus -
Narrare liceat.
- Amph. an et adhuc nectis moras? 105
- Atal. Mora nulla dabitur; unicum hoc tantum mihi
Concedite, et narrabo, quae placeant satis.
- Schoe. Nec fore diu promitto. modo veniam date,
Arcana mihi consilia dum virgo indicat.

Exeunt omnes praeter Schoeneum et Atalantam.

- Quid subito palles? cur tremis? sanguis genas
Cur liquit? ecquid triste praedixit Deus? 110
Effare citius, quicquid est.
- Atal. tantum haec lege;
Nam sunt tremenda, quae mihi impendent mala.
- Atalanta dat patri oraculum in charta scriptum, ille legit partem ultimam.*
- Schoe. 'teque ipsa viva carebis.'
Quid haec sibi volunt? consona videntur parum, 115
Prorsus sinistra.
- Atal. mecum ego haec volvens diu,
Nec quid monebar, nec quid efficerem, bene
Statuere potui, donec agitanti omnia
Tandem placebat sola virginitas mihi.
Iamque oro supplex, liceat ut venia tua 120
Dicare reliquos coelibit vitae dies.
- Schoe. Id Dii prohibeant, qui tibi et formam et genus
Dedere dignum coniuge; et debes mihi
Natos, nepotes, principem huic debes throno.
- Atal. Potius remittas, nata quae debet patri, 125
Quam mille nondum cognita sequantur mala;
Nam monstra, credo, quae mihi minatur Deus.
- Schoe. Si tibi remittat debitum et patria et pater,
Num sic procorum turba se ludi sinet?
Caede et furore facere me miserum paras. 130
- Atal. Ignosce tantum, genitor, et facile omnia
Praestabo, quae velles; nec illudam procos:
Nam lege certa cuilibet coniux ero.
- Schoe. Quaenam illa lex est?
- Atal. cursus: ut siquis pedum
Pernicitate forsitan evadat prior, 135
Me capiat, habeat, rapiat uxorem sibi.
Noli ista mihi negare, per matris rogam,
Per virginalem semper optandum thorum,
Per ipsa divi Apollinis sacra abdita,
Perque decus omne regium supplex rogo. 140
- Schoe. Assurge, nata, quodque pater unum potest
Dare, differ istas nuptias; et, qua potes,
Falle arte, qui non facile falluntur, procos.
- Inged. Anteambulo.*
- Ante. Ignosce, princeps inclyte: procorum cohors
Amore flagrans, omnis impatiens morae, 145
Intrare cameram me vel invito volunt.

Schoe. Statim advocentur; tuque responsa ocius
Meditare: quid respondeat, nescit pater.

Scena tertia

Inged. Narcissus, Amphialus.

Atal. Quam multa vobis debeam, insignes proci,
Hodie repetere non opus; tantum pudet 150
Non posse me referre, quae merita exigunt.
Nimium severus, tetricus nimium fuit
Apollo, qui me lege devinxit gravi.
Vt verba repetam, vultis? ita fatur Deus:
'Currendo qui te vincet, is coniux erit. 155
Currendo victus morte supplicium luet.'
Et ni exequatur genitor hanc legem, perit.

Schoe. O nata, quam me lege devinxit gravi?
Superantur a te; cur mihi poenas darent?

Amph. Lex dura non est. nisi fuero cursu prior, 160
Nullum recuso mortis aut poenae genus.

Narc. Conditio placuit. nos quid hic trahimus moras?
Inire cursum gestiunt iam iam pedes.

Schoe. Cursumque cras tentare, si placeat modo,
Potestis, et precabor ego fausto omine. 165

Exeunt.

Scena quarta

Inged. Menalcas, Corydon, Sylvanus, Phoebe.

Coryd. Salve, Menalca, si modo his possit salus
Reperiri in agris, ubi tot egregii duces
Celeres feruntur ad necem.

Men. princeps quidem
Digno marito digna, quamque omnes colant
Cupiant, sequantur.

Coryd. nullus est dignus tam, 170
Qui perfruatur, si foret Corydon potens

- Divesque; nisi me vellet aliquando sequi,
Vel sola rueret.
- Phoeb. virgines, genitor, viros
Nunquam sequuntur.
- Sylv. si viri placide advocent,
Facile sequentur.
- Phoeb. tute vix mecum potes 175
Inire cursum.
- Sylv. ni pedum cursu prior
Evasero, omnis virgo me calcet pede.
- Sylvanus et Phoebe currunt.*
- Men. Sylvane, recte curris.
- Coryd. et Phoebe bene.
- Phoeb. Prius evolavit.
- Mena. cursus hos pueros decet.
Cur non deceret principes?
- Coryd. pueros quidem 180
Puerilia, at maiora maiores decent.

Scena quinta

Inged. Hippomenes, Davus.

- Men. Tace; hospes aliquis obviam nobis venit.
- Hip. Salvete ad unum singuli! veniam date,
Quod sim molestus; naufrago erranti viam
Monstrate. quaenam haec regio? quae mundi plaga? 185
Docete.
- Men. gratus advenis; nec enim locus
Hospitibus alius mitior. vulgo vocant
Arcadium; in illa turba pastorum frequens
Degit, beata, ni sua ignoret bona.
Et rusticari ne putes, multum loco 190
Natura tribuit, tota Musarum cohors
Plura addiderunt; hanc enim terram incolunt.
Hinc pastor omnis floret ingenio potens
Animoque solers.
- Dav. tu quoque ingenio potens.
- Hip. Satis impudenter.
- Men. huic solo summus praeest 195
Schoeneus, unica beatus filia,
Pulchra et pudica virgine; Atalantam vocant.

- Hip. An virgo nondum adulta?
 Men. satis annis viget,
 Viro satis matura.
- Hip. quos ergo procos
 Habet?
- Men. procorum numerus etiam ingens adest; 200
 Sin lege dura, nemo quam tutus ferat,
 Opprimere pergat, numerus hic fiet minor.
- Hip. Quaeenam illa lex est?
 Men. scilicet cursu levi
 Superanda, vel, quos superat, ad mortem trahit.
- Hip. 205
 Non tam ferocem virginem ac stultos procos
 Reor esse, qui periculo tanto ambiunt.
 Nam quisquis onera ferre vult, cur non ferat?
 At mulier omnis, omnis et coniux onus.
 Imo Cupido, quem Deum fingunt sibi
 Iuvenes inepti, futile inventum otii, 210
 Venusque vanum nomen aut prorsus nihil.
- Men. Augusta tamen hic templa conduntur Deae,
 Et ara stat vetusta, quam populus colit.
- Hip. 215
 Et digna tantum Diva, quam populus colat.
 Sed quid moramur? virginem et stultos procos
 Statim intueri cupio; tu modo dux viae
 Adsis, benigne pastor, et gratum scies.
- Men. 220
 Supremum ad apicem montis et densum nemus
 Comitabor; inde regiam possis domum
 Aspicere.
- Hip. 220
 non rogare quid possum amplius.

Exeunt Menalca et Hippomenes.

- Coryd. Ego me, Menalca, conferam interea domum
 Mecumque ducam parvulos comites viae.
 Dav. Opus est commitibus: nam parum solus sapis.

Exeunt.

Scena sexta

Inged. Atalanta, Doris, Sylvania ad venationem.

- Atal. 225
 Sic hasta dextrae aptatur; atque humeris comae,
 Lateri pharetra. talis in sylvas ferar.

Actus tertius

Scena prima

Hippomenes solus.

Hip. Quid pergo solus ire per densum nemus? 250
Praestat quieti languidum corpus dare.
Atque ecce, viridis platanus hic pandens comas
Defendit alte torridum Phoebi iubar.
Quid, si recumbam? forsán huc Davus pedem

Recumbit Hippomenes.

Movebit, ubi vagando se fessum invenit. 255
Verum quid hoc est? vix meos oculos levo;
Fessis profundus somnus obrepit genis.
Immitte laeta somnia, o Morpheu, precor.

Dormit.

Scena secunda

Inged. Venus et Cupido.

Ven. Tandem, Cupido, numinis nostri iacet 260
Contemptor; ecce, stertit. haud sensit puer
Amoris ictus; qui vel in patulis agris
Fusus quietem capere securus potest.
O nate, cuius prompta de pharetra levi
Sensere superi tela, sensere inferi,
Sensit et in undis tertiae sortis Deus: 265
Nunc mihi triumphum saucio Hippomene refer.

Cup. O chara mater, tela quid dubitas mea
Experta toties pectori, ignoscas, tuo?
Parebo monitis; tuque, qui placide satis
Dormis sub umbra: faciam, ut in tenebris vigil 270
Curas revolvas; quidque sit Cupidinem
Spernere, docebo. nempe me caecum soles
Puerum vocare; non feram haec probra amplius:
Vincam videntem caecus et iuvenem puer.

- Numen parentis et meas posthac faces
Spernere cavebit mundus exemplo tuo. 275
- Ven. Iam, nate, laudo, laudo generosam indolem.
Sed age, pharetris spiculum promas tuis;
Prome, inquam, acutum spiculum: plaga haud levi,
Vt amare possit durus Hippomenes, opus. 280
- Cup. Ne metue, mater: arma bene novi mea.
En, hic sagitta, qua tonans superum pater
Transfixus olim gemuit in falso bove;
Quis credat? eadem haec flexit immanem nigrae
Stygis tyrannum iamque mortalis viri 285
In pectus ibit. si modo, Hippomene, potes,
Audi: Cupido mittit hoc donum tibi.
- Cupido vulnerat Hippomenem.*
- Ven. Sic, sic medullis intimis plaga insidet.
- Cup. I nunc, rebellis, sperne iam numen meum.
- Ven. I nunc, amantes lude, si libeat, procos. 290
- Exeunt Venus et Cupido.*

Scena tertia

- Hippomenes expergefactus.*
- Hip. Num somniavi nuper? an vigil exstiti?
Ecquis prope aderat? ecquis his dumis latet?
Me vulneratum sentio, at vulnus tamen
Nusquam patescit; pectus at nimium premit.
Mutatur aer, suavius quiddam locus 295
Hic ipse solito spirat, aut fallunt mei
Sensus; et ipse mutor, aut certe locus
Mutatur iste. utrumque mutatum reor.
Accessit aliquid; et dolor non est, tamen
Aliquid dolori simile, quod mentem gravat. 300
- Cornu sonat intus.*
- Iterumne falli pergo? vel cornu audio?
Est illud ipsum; scilicet venaticos
Errare in istis arbitror sylvis canes.
Huc forsitan ad me diriget gressum vagum
Venator aliquis, qui suo mentem anxiam 305
Sermone relevet; audio strepitum pedis.

Scena quarta

Inged. Atalanta.

Atal. Non sic abibit, concito cursu sequar.

Exit. Hippomenes vidit Atalantam in tractu.

Hip. An plura sensus visa deludunt meos?
 Quaenam ista species? nemora num tales habent
 Arcadica nymphas? vel Dea haec nemorum fuit? 310
 O quam superbo transiit velox gradu!
 Quam bene decebat vestis huc illuc levi
 Agitata vento! quantus in vultu decor!
 Lactea tegebant colla quam pulchre comae!
 Amare, fateor, aliquis hanc formam potest. 315
 Sed cur amoris nomen invisum meo
 Profertur ore? quid sit, ego necdum scio
 Nec scire cupio; vita mihi caelebs placet.

Scena quinta

Inged. Davus.

Dav. Hero salutem Davus exoptat suo.
 Hip. Optare forsitan potes; at invigilas parum 320
 Domini saluti.
 Dav. te scio vigilem satis.
 Hip. At somnus hodie oppressit, et somnus gravis.
 Dav. Ideoque volui abesse, ne strepitu rudi
 Dulcem soporem abrumperem.
 Hip. curae tuae
 Me multa scio debere.
 Dav. si quando placet 325
 Persolvere, ego paratus, accipiam lubens.
 Hip. Imo, scelerate, debitas poenas lues.
 Venationi intentus in sylvis agis;
 Sed fare, nequam: praeda num visa est tibi?
 Dav. Non una tantum, praeda mihi visa est triplex; 330
 Tres nempe formosissimae nymphae ...
 Hip. tace.
 Duas adesse video; nos etiam vident.

Scena sexta

Inged. Doris et Sylvania.

- Dor. Monstrate, iuvenes, si qua de nostris modo
Sororibus sit visa, per sylvas vaga,
Humeris pharetram, spiculum dextra gerens. 335
- Hip. Hac illa iam iam vestra, quam petitis, soror
Ibat, fugacis hinnuli calcem premens,
Ut credo. sed vos obsecro, sexus decus,
Narrate nymphae - longa non fuerit mora -,
Quaenam vocetur foemina aut potius Dea. 340
- Dor. Accipito paucis, hospes egregie, omnia;
Nec tempus etenim multa, nec patitur locus.
- Dav. Nec multa stomachus iste ieiunus satis.
- Dor. Atalanta magna, si modo nomen tuas
Atalantae ad aures venerit, dudum tibi 345
Conspecta, nostra pariter et Domina et comes,
Nunc hisce sylvis sequitur innocuas feras.
Sed quando nitida crastinum mundo diem
Aurora reteget, stadio longo novos
Cursus inibit cum suis eadem procis. 350
Lex dura cursus forsitan audita est tibi?
- Hip. Audita satis est.
- Dav. ergo, ne referas, precor.
- Hip. Tantoque cum periculo uxorem peti
Miror; sed illa digna, quam multi ambient,
Pro qua pericla multa quis subeat lubens. 355
- Syl. Parum est subire; plurimi damno suo
Vitaeque damno morte perierunt grave.
Sed praeda nos expectat, expectant canes.
- Dor. Atalanta abesse tam diu queritur, scio.

Exeunt Doris et Sylvania.

Scena septima

Manet Hippomenes cum Davo.

- Dav. Placetne ad aulam pergere? esuriens iecur 360
Libenter aliquid vellet.

- Hip. ignosco lubens,
Ignosco, iuvenes, quos modo illusi procos;
Mihi nota nondum praemia fuerunt satis:
Forma ista pretio quolibet constat bene.
- Dav. Vix ego, si haberem, frustulum panis darem. 365
Sed cantilenam quomodo hanc didicit novam?
- Hip. Sic est: iacentem vulnere inflicto Deus
Mutavit aliquis; qui fui, non sum amplius.
Invideo vobis, invideo vobis, proci;
Et metus, nequis celerius currat.
- Dav. moram 370
Quid ergo nectis?
- Hip. Dave, me recte mones;
Nec etenim eodem qui loco figit pedem,
Currendo vincet. sed cave, Hippomene; nam opus
Periculosum aggredieris et plenum alea. 375
At grande nihil est, nisi quod egregium facit
Labor et periculum. per maria, supera, infera
Sequar Atalantam.
- Dav. at, Domine, praecedas nisi,
Nunquam sequeris.
- Hip. aliquis audentem Deus
Iuvabit; aliquid semper audendum in malis.
Et sic ad aulam praepeti penna feror. 380
- Dav. Et sic ad aulam praepeti penna sequor.
- Exeunt.*

Scena octava

Inged. Venus et Cupido.

- Cup. Nunc insolescat iuvenis Hippomenes, meas
Nunc mente tumida contumax spernat faces.
- Ven. Bene est, peractum est: vicimus, nate; et tuas
Abunde partes iam peregisti. suas, 385
Reliquum est, superbus peragat Hippomenes.
- Cup. at, at
Haud facile peraget: sentiat, mater, novi
Vires amoris, quaeque eum spernat, colat.
Amare facile est, poena nec talis nocet;
Grave non amari. sensit hoc Phoebus meum 390
Expertus odium, dum reluctantem nimis

Flagrante Daphnen mente deperiit, suo
Amore nec potitus infoelix nisi
Trunco in virenti. sensit hoc Divum pater,
Quem fulminantem terra caelumque horruit. 395
Ven. Sed ira, nate, nostra ne excedat modum:
Sat vindicatum est; saepe magnificas levis
Vindicta vires minuit, et nostrum magis,
Siqua potitur, numen Hippomenes colet.
Cup. Nondum obsecranti, forte spernenti manum 400
Vltro offerendam statuis? hoc Veneris faces
Venerisque puerum deceat?
Ven. auxilium - puer,
Ne metue! - victa mente mature petet;
Opemque, supplex qui petit, dignus ferat.

Exeunt.

Actus quartus Scena prima

Inged. Menalcas, Corydon, Sylvanus, Phoebe.

- Coryd. Vicine, cursus ut tibi tandem placet? 405
An non celeriter regia cucurrit satis
Virgo?
- Men. imo longe liquit a tergo procos.
- Coryd. Perstrinxit oculos praepeti cursu meos.
- Men. Vt signa primum flexiles dederant tubae,
Scythica sagitta celerius visa est mihi 410
Volare princeps; vix quidem tetigit solum.
Transire maria crederes sicco pede
Stantesque, si percurreret, aristas levi
Vix premeret onere.
- Coryd. bone Deus! quantus fuit
Vndique tumultus, quantus in campis sonus. 415
- Men. Clamor favorque spiritum adiecit novum
Velociusque rapta, dum vulgus monet.
Nunc tempus est incumbere; o nunc, nunc opus
Properare, totis viribus nunc utere.
- Sylv. Mihi crede, genitor, ipse clamavi semel. 420
- Phoe. At ego Atalantam nomine vocavi suo
Et 'curre' dixi; meque tum vidit, scio.
- Coryd. Videre miseros me quidem piguit procos.
- Men. Saepe gemuere miseri, et a lasso aridus
Veniebat ore anhelitus.
- Coryd. certum est eos 425
Nece perituros?
- Men. legis ita durae iubet
Conditio; neque Rex, ut ferunt, vitam dabit:
Audere nimium tam gravem culpam putat.
- Coryd. Dum loquimur ista, ad vesperum vergit dies.
Vt colligamus nos oves, tempus monet. 430
- Men. Abeamus ergo; sol enim occasum premit.

Exeunt omnes.

Scena secunda

Inged. Schoeneus, Hippomenes, Atalanta, Amphialus et Narcissus vincti cum aliis.

- Schoe. Nimium severum forte Schoeneum putes,
Dilecte princeps, lege tam dura procos
Quod premere pergam. crimen at non est meum:
Punire victos, sic enim monuit Deus. 435
- Hip. Recteque monuit; sunt enim digni nece,
Qui, cum laboris praemium tantum ferant,
Qui, cum labori tam decens adsit comes,
Properare nolint, ut frui votis queant.
- Atal. Ignoscere facile tamen ego potui procis 440
Voluique. sed severior Apollo vetat;
Violanda nec sunt iura, quae mandat Deus.
- Amp. Ne virgo faveas: meruit Amphialus necem
Et tarditatis debitas poenas luat.
- Narc. Narcissus etiam pendat, haud veniam rogat. 445
Nam mihi futura iam diu obieci mala
Statuique tecum vivere aut pro te mori.
- Schoe. Properare mihi videmini magis ad necem
Quam post amatam filiam.
- Amph. sic nos decet.
Quoscunque vitae taedet, hi properant mori. 450

Exeunt <Schoeneus, Amphialus, Narcissus, alii>.

Scena tertia

Manent Hippomenes et Atalanta.

- Hip. Generosa virgo, pauca si effari licet ...
- Atal. Paucissima; aut si placuerit, prorsus nihil.
- Hip. At aliquid est, quod scire te forte expedit.
- Atal. Expediat: aures mutuas nostras habes.
- Hip. Laudare formam iam diu mos est vetus 455
Amantium; ipse si te amem, formam probo,
Probando laudo. sed quid hic famam petis
Vincendo inertes, maior ubi vinci pudor
Quam laus exit vicisse? sed et ingens quasi

- Hip.   lingua me potuit tua
 Movere, nisi quod forma me moveat magis.
- Atal. Desiste.
- Hip.   ut auras trahere desistam, iubes.
- Atal. Vides periculum.
- Hip.   et praemium video simul.
- Atal. Caecum amorem vince.
- Hip.   te video et colo.   505
- Atal. Moriere.
- Hip.   ratio haec una vivendi est mihi.
- Atal. Ah miser, amore digne meliori puer,
 Vtinam minus amans vel magis velox fores!
 Natura mater mihi pedes celeres dedit.
- Hip. Et mihi Cupido iam suas alas dabit.   510
 Quod verba verbis? certa mihi sententia
 Stat experiri sortis incertae vices.
 Quin ergo longi rumpo sermonis moram
 Ac destinato cursui me iam apparo?
 Tu quoque te ipsam, nobilis virgo, excita;   515
 Aut tibi parabis coniugem aut mortem mihi.

Exit Hippomenes.

Scena quarta

Manet Atalanta, sola.

- Atal. Quis hunc iniquus perderet iuvenem Deus?
 Proh coelites! quis, dicite, hunc charae iubet
 Vitae periculo petere coniugium meum?
 Haud me profecto, haud ipsa me tanti aestimo,   520
 Vt forma tanta in gratiam pereat meam.
 Nec forma iuvenis me movet; poteram tamen
 Hac quoque moveri, fata si sinerent mea
 Forma que Phoebus spem mihi fruendi daret.
 Sed quod puer adhuc me petat iungi sibi,   525
 Non ipse, at aetas ipsa misereri iubet.
 Quid, quod puello gratior virtus inest
 Animusque certam excipere non segnis necem?
 Quid, quod parentes ducit a caelo suos
 Quartumque tenet in stirpe Neptuni locum?   530
 Quid, quod et amore flagrat immenso mei
 Tantique nostras nuptias putat, ut, sibi

Si me negarent fata, sustineat mori?
 Haud ullae amantes belluae perdunt suos.
 Sed, anime, quonam tendis? an maior tibi est 535
 Huius, Atalanta, cura quam famae tuae?
 Multos peremi; parcere huic tandem paro?
 Ipse, ipse caveat potius aut pereat miser,
 Quoniam peremptis plurimis nondum sapit
 Monitus procorum caede. sed demens suae 540
 Fortasse vitae taedio mortem petit.
 Ergo ille vel me mortis auctore occidet
 Ideo, quia mecum vivere optavit comes?
 Mortemque amoris praemium indignum feret?
 Victoriae huius quis pati invidiam potest? 545
 Sed ipse si se perdat, haud culpa est mea;
 Culpanda fata sunt tibi, Hippomene, tua.
 Ah, fata nimium tristia! ah, iuvenis miser!
 Nollem fuissem visa tibi! testor Deos,
 Est forma et aetas, Parca si sineret, tua 550
 Vixisse digna longius. quod si forem
 Faelicior ego nec maritales mihi
 Taedas negarent fata, tu solus fores,
 Quem mihi iugalis sumerem socium thori.

Scena quinta

Inged. ad Atalantam Schoeneus.

Schoe. Quid sola tecum, nata, meditaris, mea? 555
 Atal. Sola esse, genitor, a meis nequeo procis.
 Schoe. Quid, an alicuius umbra, quae periit, premit?
 Atal. Imo periturus provocat cursum ad novum.
 Schoe. Effare, quis sit ille?
 Atal. quem minime velim:
 Sortem experiri intendit Hippomenes suam; 560
 Et qui furentes iam diu elusit procos,
 Nunc ipse amore prorsus insanit mei.
 Schoe. Miser adolescens. non feram, ut tanto mea
 Violetur aula funere; arcebo nefas.
 Atal. Arcere vellem et ipsa; proficio parum. 565
 Is, cui nocebit, solus hoc nimium cupit.
 Schoe. Monitus cavebit.
 Atal. consilia sprevit mea.
 Schoe. Desistere utinam vellet!

Atal. est nimium tenax

Voti sinistri, mentem amor totam obtinet.

Schoe. Ignoro certe, quid bene in tantis malis 570

Statuere possim. si tamen flecti nequit,

Sed quaeret amens aut sibi thalamum aut necem,

Pendere dubiam non sinam sortem diu.

Eripere morte quem nequeo, longo metu

Volo liberare. nata, te idcirco para: 575

Contentionem hanc crastinus dirimet dies;

Et cras vel iste nullus Hippomenes erit

Vel tibi maritus. horum utrum tu debeas

Efficere, tecum cogita.

Atal. neutrum velim,

Sed nostra virtus illud et sors iudicent. 580

Exeunt.

Actus quintus Scena prima

Inged. Hippomenes cum Davo ad templum Veneris.

Hip. Delubra magna Veneris et marmor Deae
Sacrum profanis impius pedibus premo,
Et pudet adire; at expedit: mitem Deam
Hanc esse perhibent; mitem ut inveniam, precor.
En, thura sacris nostra iam fumant focis: 585
Sic vota amator Cypridi solus mea.

Genua flectit Hippomenes.

Dav. Cupido puer est, ego puer puerum rogo.
Hip. Parce, o benigna montis Idalii Dea,
Si forte laesi numen ignarus tuum.
Poenarum abunde est, quod tuas iam sentiam, 590
Quas ante sprevi mente vesana, faces.

Nunc ipsa flammis, quas mihi dedisti, adiuva
Meliorque miserum respice. advolvor tuas
Supplex ad aras, te penes tota est sita
Coepti laboris palma. cultorem tuum 595
Serva fidelem, Diva; sic victor nova
Tibi templa condam, tibi feram cultus novos,
Et ara stabit thure perpetuo calens.

Dav. Tu quoque, Cupido, fac, herus vincat meus;
Et tibi sagittas aureas binas dabo. 600

Hip. Revulsa mensa sedibus crepuit suis.
Horresco, quid portentat.

Velum deducitur: Venus et Cupido placidi conspiciuntur.

Ven. Hippomene, sat est:
Iam poenitenti ignosco. sed posthac cave,
Ne nostra ludas numina. interea cape

Venus dat ei tria mala aurea.

Mala aurea tria; cumque te lassum incipis 605
Sentire, primum proiice in media via,
Dein secundum et tertium. nolens, volens
Tollet, ego cogam; coget ipsa auri fames.

Sic dum moratur virgo dumque onus ad moram
Accedit, ipse victor attinges prius 610
Metam laboris.

Cup. mater, inprimis reor
Opus, ipsa ut adsis.

Ven. adero; non etenim Venus
Deserere amantes rebus in dubiis solet.
I, perge, curre, vince; tum Venerem cole.

Velum iterum deducitur.

Hip. Colam? per omnes iurat Hippomenes Deos, 615
Nisi te benignam semper observem Deam,
Quod taceat aetas nulla, supplicium luam.

Surgit a solo Hippomenes.

O fausta talis, quae mihi fructum tulit,
Arbor; colenda, quae dedit fructum Dea.
Per ista voto perfruar tandem meo. 620

Dav. Ex homine misero quam subito fiam Deus!
Quam subito misero ex assecla fiam potens.

Hip. At quicquid hodie, Dave, transactum est, sile.

Exit Hippomenes.

Scena secunda

Manet Davus.

Dav. At quicquid hodie aggredieris, Hippomene, cave. 625
Nunc ille credit aureis pomis, quasi
Atalanta virgo tenera foret infantula,
Cui poma tantum perplacent. equidem omnium
Inscitiam amantum miror, inprimis mei
Domini. sed ista vos, scio, ut par est, latet.
Satis est, quod ipse intelligam; solus mihi 630
Intelligensque rideam, ut Davum decet.
Iam non quod ipse debeam, at tantum meae
Recreationis ergo, quasi servus sequar.

Exit.

Scena tertia

Inged. Corydon, Menalcas, Sylvanus, Phoebe.

- Coryd. Sane, Menalca, non ego hos cursus probo;
Nec video, quorsum barbara procorum lues, 635
Nisi virgines ambire mortiferum foret.
Sed - me quod angit maxime - a stabulis pecus
Arcent, equorum pedibus et calcant agros.
- Men. Imo, imo, Corydon, vel decus magnum reor,
Calcere quod dignentur hos nostros agros 640
Tam clara princeps, tanta nobilium cohors.
- Phoeb. Et, chare genitor, si mihi affari licet,
Non dignus est uxore, qui cursu levi
Superare nescit.
- Sylv. pace sed, Phoebe, tua:
Levitate nunquam cedere mulieri pudet. 645
- Phoeb. Sylvane, levitas illa non levitas pedum.
- Men. Quam docilis aetas, quam cito in amores ruunt.
- Coryd. At, nata, cum tu nubilus fueris, domi
Mane nec agris cursita, ut quaeras virum.
- Men. At cresce, fili, cumque semel adoleveris, 650
I, curre, quaere coniugem et placeas tibi.
- Coryd. Vt ista iubeas, non opus.
- Sylv. citius tamen
Meliusque faciam, si patris monita audiam.
- Coryd. Quid hic iocamur? turba ne subito opprimat,
Sibi stationem quisquis sedemque eligat. 655

Se locant in partes scenae.

Scena quarta

Inged. Doris, Sylvania, Davus.

- Dav. Hic maxime opportunus est nobis locus.
- Dor. Metae satis propinquus.
- Coryd. at nobis nimis
Molestus; ergo tibi novam sedem para.
- Dav. Insulse pastor, quid cupis?

- Coryd. puer impudens,
 Nonne patieris me meo placide frui?
 Meus ager iste, quem premis. 660
- Dav. an aer tuus?
 Communis aer omnibus, et illam hauriam.
- Coryd. Sedem parare si potes tibi in aere
 Nec interim calcare viridantes agros,
 Non obsto.
- Dav. faciam id facile.
Humeros ascendit.
- num terram premo? 665
 Num viride gramen calco?
- Coryd. quid, nequam, paras?
- Dav. In aere locum quaero perque humeros tuos
 Ascendo.
- Syl. mitte haec, Dave; nam princeps adest.
 Cui displicere turba querulorum potest.

Scena quinta

Inged. Schoeneus cum duobus Anteambulonibus.

- Coryd. Nunc ista Rex intelliget.
- Dav. pastor, tace. 670
- Men. Ridicula quereris.
- Coryd. ridicula?
- Dav. pastor, taces?
- Schoe. Hic considete, iudices cursus novi,
 Cumque gemitu observate, quo praeceps amor
 Ferat innocentes. quam tamen vellet pater
 Victam videre filiam, ut certamini 675
 Certaminisque sanguini finis foret!
 Sed vereor equidem, vereor Hippomenem nimis
 Tardum futurum.
- Ante. I sed alacrem vidi tamen
 Et quasi inhiantem splendidae victoriae.
- Ante. II Accessit audax ad locum et signum tubae 680
 Avidius exspectavit.
- Schoe. ita multi prius.
 Sed nequis erret, meta currenti obvia
 Et aperta fiat.

Tuba sonet intus.

Ante. II iam dedit sonitum tuba.
 Schoe. Nunc, nunc uterque pronus in cursu emicat.
 Dav. Nunc, Domine, propera!
 Dor. Atalanta, nunc curre ocius! 685

Clamor intus, quasi Hippomenes primum aureum malum proiecerat et praecederet Atalantam.

Schoe. Quorsum iste clamor? quid sibi hi strepitus volunt?
 Ante. I Fortasse primum deserit cursu ultimus.

Inged. Venus et Cupido: aurea virga viam designant; deinde in partes scenae se collocant, ut Atalantae cursum impediunt et aureum malum tollere cogant. clamor intus iterum, quasi Hippomenes secundum malum aureum proiecerat.

Schoe. Iterumque clamor. ita populus solet?
 Ante. II Iam primus ante factus est iterum prior.

Scena sexta

Inged. Hippomenes et Atalanta currentes.

Schoe. Ecce, veniunt.
Hippomenes, ut intrat, tertium aureum malum proiicit. dum Atalanta Venere agente colligit, ille metam attingit prius.
 Hip. nunc, Dea, aut nunquam iuva. 690
 Omnes Io triumphe.
 Schoe. nunc tua, Hippomene, tua est.
 Omnes Io triumphe.
 Atal. quam pudet, captam pudet!
 Quam me fefellit vanus hic auri nitor!

Proiicit mala.

Hip. Quam te beatam reddidit! nec enim velim,
 Vt quis Atalantam cursu in hoc victam putet: 695
 Currebat, ut quae nollet hodie vincere;
 Currebat, ut quae nollet Hippomenem mori.
 Mihi voluisti parcere, et fateor quidem
 Vitamque munus semper agnoscam tuum.
 Atal. Et vive faelix meque captivam rape. 700
 Spolia ampla referes virginem victam dolis.
 Schoe. Vtcunque, chara nata, nollem aegre feras
 Te subito factam coniugem, Hippomenem virum.

Epilogus

Haec olim Adoni pulchra narravit Venus, 715
Puero ut placeret; egit haec hodie Venus
Ficta, tamen ut placeret. et vobis, viri,
Placere vates studuit, haud credens fore
Aut indecorum aut dissonum, hoc ipso die
Cursus peragere. nam quid hoc tempus monet, 720
Nisi iam peractum cursum et inceptum novum?
Praeteritus annus in procis victis gemit,
Quia iam quasi periere transacti dies;
Triumphat at victore in Hippomene novus.
Foeliciter peregit is cursum suum 725
Et ope secundi numinis votum attigit;
Foeliciterque currat hic annus, precor,
Possitis ut vos singuli votis frui.
Quod restat unum: si placet, voto suo
Fruitur poeta; nec alium applausum petit. 730

Exit.

Hinweise zur Textgestaltung

Zugrunde liegen der Faksimile-Druck der Handschrift von Weckermann (1981; Brit. Mus. Ms. Harleian 6924) und die zweisprachige Erstausgabe von Mahaney/Sherwin bzw. Sherwin/Freyman (1973; Text bzw. Übersetzung) mit genauer Beschreibung der handschriftlichen Eigenheiten S.24f.; durch die Einbeziehung von Prolog wie Epilog ist die Verszählung hier leicht verschoben.

Die orthographischen Eigenheiten des Originals wurden nach Möglichkeit beachtet. Orthographie und Interpunktion wurden jedoch überarbeitet und vereinheitlicht. So wurde stets gedruckt *i* für *j*, *v* für konsonantisches *u*, *u/V* für vokalisches *u/U* sowie *faelix* statt *felix* (700, neben *foelix* bei anderem Sprecher), *o* statt *oh* (66, 418).

Groß geschrieben wurde: *Deus/Dea* (14, 122, 209, 340, 491, 517, 615, 619), *Domina* (346), *Musarum* (191), *Rex* (427, 670 sowie im Darstellerverzeichnis); klein dagegen - z. T. auch in Anreden: *nate/nata* (34, 95, 141, 158, 263, 277, 384, 396, 555, 702), *divi* (139), *clarius* (242), *mater* (267, 281, 387), *nobilis* (515), *furentes* (561).

Bei den Sprecherabkürzungen wurde *Ante.* statt *Antea.*, *Anteam.* gesetzt, bei den Regieanweisungen und im Darstellerverzeichnis wurden die vielfach abgekürzten Eigennamen ausgeschreiben und einheitlich *ingred.* statt *ingr.*, *ingre.* sowie *exit/exeunt* statt *ex./exe.* verwendet.

- v7 *ingred.* ergänzt
- 59 *sed enim* statt *sedenim*
- 97 *Divo* statt *Divi*
- 114 *carebis* statt *cavebis* (im Original evtl. auch *carebis*; vgl. 38, 52, 53)
- 131 *genitor* Mahaney/Sherwin statt *gemitor*
- 295 *suavius* statt *savius*
- n381 *exeunt* ergänzt Mahaney/Sherwin
- 435 *Deus* Mahaney/Sherwin statt *Deos*
- n450 *Schoeneus, Amphialus, Narcissus, alii* ergänzt
- 515 *te ipsam* statt *teipsam*
- 552 *maritales* statt *maritalos*
- 609 *sic* Mahaney/Sherwin statt *dic*
- 613 *dubiis* statt *dubii*
- 618 *talis* statt *talos*
- 708 *quod victa sim, non doleo* statt ... *victor sim non doleo*
(letzteres übersetzt als ... *non, doleo*; zu erwarten jedoch zumindest ... *non sim, ...*)

'Komma' gestrichen vor *et, atque, -que, neque, nec, aut, vel, -ve, an, quam* u.ä.: 16, 21, 42, 48, 53, 73, 77, 103, 139, 193, 205, 211, 218, 221, 233, 246, 275, 317, 340, 412, 421, 440, 447, 460, 482, 493, 508, 516, 523, 536, 538, 552, 577, 607, 609, 649, 667, 700, 704, 725

'Komma' gestrichen nach: 232 *Dianae*, 283 *transfixus*, 290 *amantes*, 339 *nymphae*, 404 *supplex*, vor 432 *vinciti*, 448 *videmini*, 471 *vinci*, 509 *mater*, 517 *perderet*, 530 *quartumque*, 573 *dubiam*, 574 *morte*, 582 *sacrum*, 607 *volens*, 677 *vereor*

'Komma' ergänzt: 1, 2, 5, 7, 14 *tellus*, 30, 32, 32, 33, 36, 36, 40, 40, 41, 53, 54, 59, 64, 68, 75, 80 *sit*, 96, 96, 98, 99 *venis*, 100, 107 *narrabo*, 108, 112, 113, 116, 120, 125 *remittas*, 132, 137, 142 *et*, 142 *potes*, 148, 154, 155, 166 *salve*, 170 *tam*, 172 *sequi*, 174, 178, 183, 198, 204 *vel*, 204 *superat*, 213, 214, 231 *dilecta*, 231 *Doris*, 242, 244 *lege*, 244 *modo*, 252, 254, 259, 259, 260, 264, 269, 270 *faciam*, 279 *levi*, 282 *en*, 286 *modo*, 286 *Hippomene*, 288, 289 *nunc*, 290 *nunc*, 290 *lude*, 315 *fateor*, 327, 327, 334 *vaga*, 338, 352, 352, 354 *digna*, 359, 361, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 377, 377, 377, 385, 386, 386, 394, 404 *opemque*, 405, 418, 422, 424, 430, 432, 437 *qui*, 438 *qui*, 439, 452, 463, 473, 474, 475, 475, 478 *Onchestius*, 487 *i*, 487 *iuvenis*, 490, 490, 490, 491, 532 *ut*, 535, 535, 538 *ipse*, 543, 548, 548, 548, 553 *fores*, 555 *mediaris*, 559, 561, 575 *nata*, 579 *efficere*, 584, 585, 588 *Dea*, 590, 592, 592, 596, 599, 599, 599, 602, 602, 603, 615, 617, 618, 618, 619, 623 *hodie*, 623 *Dave*, 624 *aggrederis*, 626, 630, 631, 634, 634, 635 *video*, 639 *imo*, 639 *imo*, 639 *Corydon*, 642 *licet*, 644, 644, 646, 649, 652, 659, 659, 661, 666 *quid*, 668, 670, 675, 677, 684, 685 *Atalanta*, vor 686, vor 688 *iterum*, vor 690 *Hippomenes*, vor 690 *intrat*, 690, 690, 690, 694, 696 *vincere*, 708, 713

'Komma' statt 'Punkt': 210 *otii*, 437, 438, 538 *miser*, 572

'Komma' statt 'Doppelpunkt': 18 *senem*, vor 114, 270 *umbra*, 277 *laudo*, 346 *comes*, 480, 571, 579 *velim*, 582, 597, 606, 606, 608, 628, vor 688 *collocent*, 691 *Hippomene*

'Komma' statt 'Strichpunkt': 11 *matris*, 49, 55, 63, 72, 89, 101, 103, 115, 125 *patri*, 128, 142 *dare*, 169, 224, 236 *parens*, 246, 293, 297, 305, 334 *visa*, 339, 349, 382, 384, 389, 392, 415, 435, 445, 453, 462 *velis*, 487 *fuge*, 523, 525, 533, 553 *fata*, 563, 587, 590 *est*, 594, 597, 616, 632, 650 *adoleveris*, 653, 664, vor 690 *colligit*, 692, 717 *ficta*, 722, 727 *precor*

- 'Komma' statt 'Fragezeichen': 458, 527, 529, 531
 'Komma' statt 'Klammer': 77, 84f., 88, 88, 91 *animus*, 91 *iuvenes*, 131, 131, 144, 149, 149, 173, 173, 217, 217, 268, 268, 333, 333, 337f. *premens*, 341, 341, 362, 362, 369, 420, 420, 427, 427, 536, 536, 550, 550, 642 *et*, 642 *genitor*, 672, 717, 717
- 'Punkt' gestrichen: 285 *tyrannum*, 592 *adiuva*
 'Punkt' ergänzt: vor 7, vor 259, vor 432, 441, 449 *decet*, 451 ..., 563, vor 634
 'Punkt' statt 'Doppelpunkt': 27, 31, 92, 102, 119, 153, 155, 192, 194, 214, 251, 257, 262, 272, 277, 281, 286, 303, 315, 324, 347, 357, 368, 373, 376, 385, 388, 394, 445, 470, 480, 491, 497, 499, 521, 534, 540, 551, 571, 573, 575, 589, 595, 603, 604, 608, 670 *intelliget*, 681 *prius*, 688, 697, 707, 709
 'Punkt' statt 'Strichpunkt': 54, 62, 75, 79, 87, 100, 156, 160, 162, 187, 225, 237, 241, 249 *cur-sui*, 260, 274, 298, 365, 390, 411, 434, 457, 460, 483, 493, 505 *vince*, 547, 578, 584, 601, 607, 627, 629 *Domini*, vor 690 *proiicit*, 717, 720
 'Punkt' statt 'Komma': 82, 95, 108, 185, 338, 429, 593, vor 656, 700
- 'Strichpunkt' gestrichen: 12 *sagittas*, 274 *caecus*, 446 *mala*, 482 *metu*, 513 *moram*, 580 *illud*, 581 *Veneris*, 663 *aere*, 680 *locum*, vor 688 *impediant*
 'Strichpunkt' ergänzt: 37, 46, 696, 723
 'Strichpunkt' statt 'Punkt': 403, 469
 'Strichpunkt' statt 'Doppelpunkt': 5, 54, 70, 75, 85, 94, 112, 126, 147, 283, 297, 328, 341, 373, 441, 498, 576, 599, 612, 668, vor 688
 'Strichpunkt' statt 'Komma': 13, 14 *genus*, 16, 80, 106, 150, 172, 184, 188, 197, 245, 278, 318, 368, 369, 384, 490, 546, 619, 708
 'Strichpunkt' statt 'Klammer': 77
- 'Doppelpunkt' ergänzt: 644
 'Doppelpunkt' statt 'Punkt': 60, 154, 265
 'Doppelpunkt' statt 'Strichpunkt': 25, 148, 231, 247, 287, 384, 387, 396, 427, 434, 443, 491, 583, 695, 713, 729
 'Doppelpunkt' statt 'Komma': 20, 281, 329, 575
 'Doppelpunkt' statt 'Klammer': 144
- 'Fragezeichen' gestrichen: 527 *inest*, 529 *suos*, 531 *mei*
 'Fragezeichen' statt 'Punkt': 514
 'Fragezeichen' statt 'Strichpunkt': 250, 254, 459
- 'Ausrufezeichen' ergänzt: 403, 414, 692
 'Ausrufezeichen' statt 'Punkt': 568, 621, 676, 685, 685, 693
 'Ausrufezeichen' statt 'Doppelpunkt': 549
 'Ausrufezeichen' statt 'Strichpunkt': 183, 548, 548, 694
 'Ausrufezeichen' statt 'Komma': 508
 'Ausrufezeichen' statt 'Fragezeichen': 311, 313, 313, 314
- 'Anführungszeichen' ergänzt: 36ff., 40f., 156, 422
 'Gedankenstriche' statt 'Klammern': 104, 339, 402f., 637
 'Klammern' gestrichen um: 85 *excelse princeps*, 338 *ut credo*, 342 *nec ... locus*, 369 *proci*, 414 *bone Deus*, 433 *dilecte princeps*, 491 *hospes*, 523f. *fata ... daret*, 563 *miser adolescens*, 596 *Diva*, 672 *iudices*